[2019] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1172

ਮੈਸਰਜ਼ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ

ਬਨਾਮ

ਮੈਸਰਜ਼ ਲਕਸਰਾ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2014 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 9668)

01 ਮਈ, 2019

[ਡਾਕਟਰ. ਧਨੰਜਯ ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ ਅਤੇ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986: ਅੱਗ ਨਾਲ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ- ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ- ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ 85 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਯਕੀਨੀ ਰਕਮ ਨਾਲ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੇ ਜੋਖਮ ਲਈ ਬੀਮੇ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ- ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਅੱਗ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ- ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ 54 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ- ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਦੂਜਾ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਰਕਮ ਘਟਾ ਕੇ 24 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੀ- ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤੀਜਾ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਰਾਮਦਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ- ਤੀਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ- ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ- ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ: ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ

ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ- ਪਹਿਲਾ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ- ਸੰਚਾਰ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਖੇਤਰੀ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਖੇਤਰੀ ਦਫਤਰ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ- ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਫੈਸਲਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ- ਫਿਰ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ- ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਸਟਾਕ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ- ਅਜਿਹੇ ਸਟਾਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਕਤ ਸਟਾਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਸਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ -

XXXXXX

ਮੈਸਰਜ਼ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਲਕਸਰਾ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ 1173

ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਸਟਾਕਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਜਿਸ ਦਾ ਸਟਾਕ 'ਤੇ ਮੁੱਢਲਾ ਚਾਰਜ ਸੀ, 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ- ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਰਯਾਤਕਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ- ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ- ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਸੀ- ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜੋ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕੇ - ਬੀਮਾ ਐਕਟ, 1948 – ਧਾਰਾ 64ਯੂਐਮ

ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹ ਗਿਆ ਕਿ: 1.1 ਪਹਿਲਾ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਨੇ ਖੇਤਰੀ/ਸ਼ਾਖਾ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਕਤ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਸੁਚੇਤ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਕਤ ਕਾਰਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਸਟਾਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਟਾਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਕਤ ਸਟਾਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਸਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ 15.06.2000 ਨੂੰ ਮਾਲ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੇਪ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟਾਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ। ਮਾਲ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਟਾਕਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਪੱਤਰ ਨੂੰ 08.08.2000 ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੇਨਰਾ

ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਸਟਾਕ ਦੀ ਤਸਦੀਕ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਟਾਕ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਚਾਰਜ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 20, 21] [1185-A-E]

XXXXXX

1.2 ਕਰੈਡਿਟ ਪੱਤਰ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸਲੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰੈਡਿਟ ਪੱਤਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਅਧਾਰਤ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 22] [1185-F-G]

1.3 6.4.2002 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ FIR ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਯਾਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਨਿਰਯਾਤਕਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜੋ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕੇ। (ਪੈਰਾ 23, 24) [1185-G-H; 1186-A-B]

ਸ਼੍ਰੀ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਬਨਾਮ ਓਰੀਐਂਟਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ **(2009) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 507: [2009] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 57 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।**

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ

[2009] 14 SCR 57	ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 15

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2014 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 9668

2002 ਦੀ ਮੂਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 182 ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਿਤੀ 01.08.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਨਾਲ

2015 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4371-4372

ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼ੇਖਰ ਕੁਮਾਰ, ਨਾਗੇਸ਼, ਸੁਸ਼ਾਂਤ, ਸ਼ਾਂਤਨੂ ਕੁਮਾਰ, ਰੋਹਿਤਾਸ਼ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਮਹਿਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨਜੀਤ ਚਾਵਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਾਕਸ਼ੀ ਮਿੱਤਲ, ਵਿਪਿਨ ਕੁਮਾਰ ਜੈ, ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਪਰਾਸ਼ਰ, ਵਿਪੁਲ ਜੈ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦਿਨਕਰ।

XXXXXX

ਮੈਸਰਜ਼ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਲਕਸਰਾ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ 1175

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ. 1. ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ 19851 ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ 2 ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ 01.08.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 54,93,865/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ 45 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ 10% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਲਵੇਗੀ।

2. ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ 2014 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 9668 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ- ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ 2015 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4371-72 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

3. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ 27.3.2000 ਤੋਂ 26.3.2001 ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੇ ਜੋਖਮ ਲਈ 85,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਯਕੀਨੀ ਰਕਮ ਨਾਲ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। 12.07.2000 ਨੂੰ ਤੜਕੇ 3.45 ਵਜੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਅੱਗ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੈਕਟਰੀ 'ਚ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ।

4. ਮੈਸਰਜ਼ ਆਰ ਐਨ ਸ਼ਰਮਾ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ 20.07.2000 ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਸਰਜ਼ ਸੁਨੀਲ ਜੇ ਵੇਰਾ ਐਂਡ

ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਨੂੰ 28 ਜੁਲਾਈ, 2000 ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ 54,93,865/- ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਕਤ ਰਕਮ ਵਿਚੋਂ 1,65,430.53 ਰੁਪਏ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਰਨ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ 3,93,779.78 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਸਟਾਕ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ 49,44,657.67 ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਰਕਮ 54,93,865/- ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈ।

5. ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ 12.02.2001 ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 09.04.2001 ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ। ਮੰਗੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

---

[1]1985 ਐਕਟ

[2] ਕਮਿਸ਼ਨ

XXXXXX

"1. ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਸੂਚੀ (ਜਾਇਦਾਦ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਕਾਪੀ)

2. ਘਾਟਾ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫਾ ਖਾਤੇ

3. ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

4. ਪਿਛਲੇ 2 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਬੈਲੇਂਸ ਸ਼ੀਟ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਕਾਪੀ।

5. LC & LC ਦੀ ਅਸਲ ਕਾਪੀ ਜਿਸ ਦੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਮਿਤੀ ਹੈ

6. ਟਰਨ ਓਵਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ।

7. ਉਸਾਰੀ 'ਤੇ ਬੀਮਾਯੋਗ ਵਿਆਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

6. ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨੀ ਗਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਰਕਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ 26.09.2001 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਬ੍ਰਾਂਚ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਸ਼ਾਖਾ ਦਾ 11.05.2000 ਦਾ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਕਤ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਾ ਤਾਂ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਕਤ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦੀ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਪਾਰਟੀ ਹੈ।

7. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਬੀ.ਐਮ. ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੰਸਲਟੈਂਟਸ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜਾ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ 28.02.2002 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 24,76,585/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 30.4.2000, 31.05.2000 ਅਤੇ 01.07.2000 ਨੂੰ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਟਾਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵਾਂਗ ਹਨ ਪਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਟਾਕ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਸਟਾਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

"(i) ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਦੁਆਰਾ ਬੈਂਕ ਨੂੰ 1.7.2000, 31.5.2000, 30.4.2000 ਨੂੰ ਸਟਾਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

XXXXXX

ਮੈਸਰਜ਼ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਲਕਸਰਾ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.] 117

ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੋੜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹਨ (ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਰਾਏ, 13ਬੀ, ਜਾਂਚ ਤਸਦੀਕ ਦੇਖੋ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਟਾਕ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਟਾਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ LC ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਕਸਾਰਾ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜਿਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਖਰੀਦ ਚਲਾਨ ਨਾਲ ਖੰਡਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

8. ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਅਜੇ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਜੀ. ਵਰਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਤੀਜਾ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਉਕਤ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਖੰਡ 8 ਅਧੀਨ 28.05.2002 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਵੱਲੋਂ ਅੱਗ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਇਜ਼ ਸਥਿਤੀਗਤ ਕਾਰਨ ਸਨ। 28.06.2002 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਯਾਨੀ 28.6.2002 ਨੂੰ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਿਰਯਾਤ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 05.07.2000 ਨੂੰ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਸਟਾਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਅਨੁਸਾਰ, 01.07.2000 ਨੂੰ 34,800 ਸ਼ਰਟਾਂ ਤਿਆਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦੀ ਮਿਆਦ 09.07.2000 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਖੇਪ 01.07.2000 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 08.08.2000 ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ 01.07.2000 ਨੂੰ ਮਾਲ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਸੀ ਤਾਂ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਅਪੈਰਲ ਐਕਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਿਰਯਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਸਰਜ਼ ਐਸ.ਵੀ. ਟਰੇਡਰਜ਼ ਤੋਂ 104203 ਮੀਟਰ ਕੱਪੜੇ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਚਲਾਨ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਤਾ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਫੋਟੋਕਾਪੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਸਰਜ਼ ਸਿਰਦਾਂਵਾਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਨੇ ਅਜੇ ਵਰਮਾ ਦਾ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 98 ਮਿਤੀ 06.04.2002 ਵਿਚ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 420, 406, 120 (ਬੀ) ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

9. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ 16.5.2002 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਤੋਂ 50,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਮਾਰਚ ਅਤੇ ਮਈ, 2000 ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਪਏ ਸਟਾਕ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਗਰੰਟੀ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਗਿਰਵੀ/ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੈਂਕ ਨੇ ਫੈਕਟਰੀ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਟਾਕ ਦਾ ਵੀ ਬੀਮਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਿਸ ਲਈ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਡੈਬਿਟ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

XXXXXX

10. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ-ਮੈਸਰਜ਼ ਸੁਨੀਲ ਜੇ ਵੋਰਾ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ 54,93,865/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ- ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਬੀ.ਐਮ. ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੰਸਲਟੈਂਟਸ ਨੇ ਇਹ ਰਕਮ ਘਟਾ ਕੇ 24,76,585/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ-ਆਰ.ਜੀ. ਵਰਮਾ ਨੇ ਕੁੱਲ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

11. ਦੂਜੀ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ- ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਬੀ.ਐਮ. ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੰਸਲਟੈਂਟਸ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਐਸ. ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ

ਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ 15.01.2002 ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੈੱਲ, ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਖਾ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਐਸ. ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ 30.01.2002 ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ 15.01.2002 ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਪੱਤਰ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਰਿਕਾਰਡ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਿਆ।

12. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ 18.3.2002 ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੁਖੀ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਬੀਮਾ ਐਕਟ, 1938[3] ਦੀ ਧਾਰਾ 64 ਯੂ.ਐਮ. (3) ਤਹਿਤ ਸੁਤੰਤਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀਮਾ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਪਰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। 1938 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

XXXXXX

(2) ਬੀਮਾ (ਸੋਧ) ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੀਮੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਲਿਸੀ 'ਤੇ 20 ਹਜ਼ਾਰ

ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਘਾਟੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ, 1968, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਜਾਂ ਘਾਟੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਜਾਂ ਘਾਟਾ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) :

---

[3] 1938 ਐਕਟ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਜਾਂ ਘਾਟੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(3) ਅਥਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਜਾਂ ਘਾਟੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਜਾਂ ਘਾਟਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਤਾ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਲਾਗਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(4) ਅਥਾਰਟੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮਝੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਸ ਅੰਕੜੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਅੰਕੜੇ 'ਤੇ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅਥਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਸ ਅੰਕੜੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਉਹ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਵਾਜਬ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਸ਼ਾਮਲ ਖਰਚ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਭੇਜਣ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਘੱਟ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਰਕਮ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ:

XXXXXX

ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਸਿਵਲ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਵੇਗਾ।

13. ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ- ਮੈਸਰਜ਼ ਸੁਨੀਲ ਜੇ ਵੋਰਾ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 01.02.2001 ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ। ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਤੋਂ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਪੈਰਾ 3.9 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਉਕਤ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ/ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਸ਼ਰਟਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਟਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 235/- ਰੁਪਏ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਕਤ ਕੀਮਤ ਕਿੱਥੋਂ ਲਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ @5.9 ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਯਾਨੀ 271/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਓਵਰਹੈੱਡ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਲਾਗਤ 295/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੁਢਲੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ 20 ਜੁਲਾਈ, 2000 ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 75,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। 11 ਮਈ 2001 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ 75,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 28 ਜੂਨ, 2001 ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਵੀ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

11 ਮਈ, 2001 ਅਤੇ 28 ਜੂਨ, 2001 ਦੇ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਬੰਧ ਆਰ-14 ਅਤੇ ਆਰ-15 ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

14. ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਕਿਉਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 22.08.2001 ਨੂੰ ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਬੀ.ਐਮ ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੰਸਲਟੈਂਟਸ, ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:-

"22. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2, 3 ਅਤੇ 4 ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੈੱਡ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੀਜੇ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਤ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਸੀ।

XXXXXX

ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜਾਂਚਕਰਤਾ/ਚੌਥੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਟਾਂ ਸੜ ਗਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ LC ਜਾਅਲੀ ਸਨ ਜਾਂ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਸ਼ਰਟਾਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ

ਸਕਿਆ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੈ ਵਰਮਾ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੈ ਵਰਮਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

23. ਇਹ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਸਕਦਾ। ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਰਗੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

24. ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਮੈਸਰਜ਼ ਸੁਨੀਲ ਜੇ. ਵੋਹਰਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ, ਓ.ਪੀ. 1 ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ 45 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 54,93,865/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ ਵਿਆਜ @ 10% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਲਾਗਤਾਂ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

15. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਜਾਅਲੀ ਸੀ ਜਾਂ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਸ਼ਰਟਾਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੈ ਵਰਮਾ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ **ਸ਼੍ਰੀ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਬਨਾਮ ਓਰੀਐਂਟਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ**

ਲਿਮਟਿਡ[4] ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1938 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 64 ਯੂ.ਐਮ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ- ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਬੀ.ਐਮ. ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼ ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਮੈਸਰਜ਼ ਸੁਨੀਲ ਜੇ. ਵੇਰਾ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ। ਇਸ ਲਈ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

---

[4](2009) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 507

XXXXXX

16. ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ 09.05.2002 ਦੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਰਾਮਦਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਕਤ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼
ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"3.12 9 ਮਈ, 2002 ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਖ਼ਬਰ ਛਪੀ ਸੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਯਾਤਕਾਂ ਨਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਠੱਗੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਗਿਰੋਹ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਆਇਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਜੈ ਵਰਮਾ ਵਾਸੀ ਮੈਸਰਜ਼ ਸਿਰਦਾਂਵਾਲ ਓਵਰਸੀਜ਼, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ 'ਤੇ ਐਲ.ਸੀ. ਅਤੇ

ਨਿਰਯਾਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 420/406/12ਬੀ ਤਹਿਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 98 ਮਿਤੀ 6 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2002, ਪੀ.ਐਸ. ਚਿਤਰੰਜਨ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 9 ਮਈ, 2002 ਦੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਬੰਧ ਆਰ-25 ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਜੀ. ਵਰਮਾ, ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਜੀ. ਵਰਮਾ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 28 ਮਈ, 2002 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ.ਜੀ. ਵਰਮਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਬੰਧ ਆਰ-26 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ: -

i. 24 ਮਈ, 2002 ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ।

ii. ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 98 ਮਿਤੀ 6 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2002

iii. ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ।

iv. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਐਸ.ਵੀ. ਟਰੇਡਰਜ਼ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਲਈਆਂ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਬੰਧ ਆਰ -27 ਹਨ।"

17. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਠਾਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੇ ਦਿੱਲੀ ਖੇਤਰੀ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਮਿਤੀ 07.12.2001 ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਨੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਸੁਨੀਲ ਜੇ ਵੋਹਰਾ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਸਨੇ

ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਬੀ.ਐਮ. ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ:-

XXXXXX

"07.12.2001

ਦਿੱਲੀ RO II

Kind Attn. : ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ ਮੈਮਨ, ਸਹਾਇਕ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ,

Re. : ਪਾਲਿਸੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਤਹਿਤ ਫਾਇਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

11/310830/99/9010 A/c

ਮੈਸਰਜ਼ ਲਕਸਰਾ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ

ਘਾਟੇ ਦੀ ਮਿਤੀ: 11/12.7.2000

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੱਤਰ ਡੀ.ਟੀ. ਰਾਹੀਂ 24.7.2000, ਐਚ.ਓ. ਨੇ ਸੁਨੀਲ ਜੇ ਵੋਰਾ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ 27.7.2000 ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਸਾਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਬੀ.ਐਮ. ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੰਸਲਟੈਂਟਸ 20.11.01 ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਨੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਨੋਟ ਕਰੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ HO ਨੇ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ HO ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਜਾਂ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿਓ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਬੀ.ਐਮ. ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਬ੍ਰਾਂਚ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਪੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉੱਚ ਦਫਤਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਲਈ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੂਚਿਤ ਕਰੋ।

18. ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ **ਸ਼੍ਰੀ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ (ਸੁਪਰਾ)** ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਰਿਪੋਰਟ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵਾਲੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਦੂਜਾ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫ਼ੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ:-

"33. ਧਾਰਾ 64-ਯੂ.ਐਮ. ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2), (3) ਅਤੇ (4) ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨੁਕਸ ਹਨ, ਜੇ ਇਹ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ, ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਠੋਸ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਜਾਂ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਜੋ ਉਸਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰੇਗੀ। ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ/ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਬੀਮਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

35. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਬੀਮਾ ਐਕਟ ਕੇਵਲ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਜੋ ਵੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾਪਿਆ ਹੈ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਉਸ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ; ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਸਮੱਗਰੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

37. ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਫੋਰਮ ਬੀਮਾਯੁਕਤ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਮਾੜੇ ਮਕਸਦ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

19. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਕੋਲ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਮੈਸਰਜ਼ ਸੁਨੀਲ ਜੇ ਵੋਰਾ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਦੀ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਨਮਰਜ਼ੀ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

XXXXXX

20. ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ-ਮੈਸਰਜ਼ ਸੁਨੀਲ ਜੇ ਵੋਰਾ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਨੇ

ਖੇਤਰੀ/ਸ਼ਾਖਾ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਕਤ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਸੁਚੇਤ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

21. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਥਾਨਕ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ- ਮੈਸਰਜ਼ ਸੁਨੀਲ ਜੇ ਵੋਰਾ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ-ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਬੀ.ਐਮ. ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੰਸਲਟੈਂਟਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੇ ਸਟਾਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਟਾਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਕਤ ਸਟਾਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਸਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ 15.06.2000 ਨੂੰ ਮਾਲ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੇਪ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟਾਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ। ਮਾਲ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਟਾਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਪੱਤਰ ਨੂੰ 08.08.2000 ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨਿਰਯਾਤਕ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਟਾਕ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਚਾਰਜ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਸਟਾਕ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਤਸਦੀਕ 'ਤੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ-ਮੈਸਰਜ਼ ਏਬੀਐਮ ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੰਸਲਟੈਂਟਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਸਟਾਕ ਦੀ ਤਸਦੀਕ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਟਾਕ 'ਤੇ ਮੁੱਢਲਾ ਚਾਰਜ ਸੀ।

22. ਫਿਰ ਵੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਮੈਸਰਜ਼ ਸਿਰਦਾਂਵਾਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਪੀ.ਟੀ.ਈ. ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਇੱਕ ਵੈਧ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸਲੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਪੱਤਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਅਧਾਰਤ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

23. ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੈ ਵਰਮਾ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਯਾਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜੇ ਵਰਮਾ 'ਤੇ ਨਿਰਯਾਤਕਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੈਰਲ ਐਕਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ।

XXXXXX

24. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ- ਮੈਸਰਜ਼ ਸੁਨੀਲ ਜੇ ਵੋਰਾ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜੋ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

25. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 54,93,865/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ- ਮੈਸਰਜ਼ ਸੁਨੀਲ ਜੇ ਵੋਰਾ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟਸ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ- ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਬੀ.ਐਮ. ਇੰਜੀਨੀਅਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੰਸਲਟੈਂਟਸ ਨੇ 24,76,585/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਤੀਜੇ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਆਰ.ਜੀ. ਵਰਮਾ ਨੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਤੀਜੀ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ **ਸ਼੍ਰੀ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ (ਸੁਪਰਾ)** ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ। ਦਰਅਸਲ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

26. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 2014 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 9668 ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

27. ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹੀ 2015 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4371-72 ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੱਕ 6% ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ 54,93,865/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi